

ONA TILINI O'QITISHDA IJTIMOIIY TARMOQLARDAN FOYDALANISH

Jumaboyeva Asalxon

Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti,

O'zbek tili va adabiyoti fakulteti 311-guruh talabasi

Tel: +998908229013

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tilini o'qitishda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning metodik asoslari yoritilgan. Unda zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi, xususan Telegram, YouTube, TikTok kabi platformalarning o'quvchilar til ko'nikmasini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Ijtimoiy yozuv, matn tahlili, loyiha ishi, til testi kabi usullar misolida ijtimoiy tarmoqlarning ona tili faniga qanday qo'shilayotganini ko'rsatib beruvchi metodik tavsiyalar berilgan. Shuningdek, tajriba asosida olingan natijalar, interaktiv dars formatlari va o'quvchining shaxsiy rivojiga ta'sir etuvchi jihatlar ilmiy-nazariy asosda yoritilgan. Maqola metodik tadqiqotlar olib borayotgan pedagoglar, tilshunoslar va amaliyotchi o'qituvchilar uchun foydalidir.

Kalit so'zlar: ona tili, ijtimoiy tarmoqlar, metodika, zamonaviy dars, Telegram, YouTube, interaktiv o'qitish, yozma nutq, og'zaki nutq, raqamli ta'lim, til ko'nikmalari, tanqidiy fikrlash, metodik yondashuvlar.

Abstract: This article covers the methodological foundations of using social networks in teaching a native language. It analyzes the integration of modern technologies into the educational process, in particular, the role of platforms such as Telegram, YouTube, TikTok in the formation of students' language skills. Methodological recommendations are given, showing how social networks are integrated into the subject of a native language using the example of methods such as social writing, text analysis, project work, and language testing. Also, the results obtained on the basis of experience, interactive lesson formats, and aspects affecting the student's personal development are covered on a scientific and theoretical basis. The article is useful for educators, linguists, and practicing teachers conducting methodological research.

Key words: native language, social networks, methodology, modern lesson, Telegram, YouTube, interactive teaching, written speech, oral speech, digital education, language skills, critical thinking, methodological approaches.

Bugungi kunda o'zbek tilini o'qitish dolzarb muammoga aylangan. Aynan davlat tilini o'rganish, uni o'rgatishga katta e'tibor berilmoqda. Shu sababli o'zbek tilini qulay usulda tez va oson o'ganish uchun turli xil yangi metodlar, yangi darslik va o'quv qo'llanmalar, kompyuter hamda mobil aloqa vositalari uchun dasturlar yaratilmoqda. Tabiiyki, bularning ichida mobil aloqa vositalari muhim rol o'ynaydi. Mobil aloqa vositalariga o'rnatiluvchi havolalar orqali tilning grammatikasini, lug'atini o'rganish mumkin hisoblanadi. Bu foydalanuvchiga bir qancha qulaylik, vaqtni tejash imkonini yaratib beradi.¹

Yana shuni takidlash kerakki zamonaviy ta'lim jarayonida texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq yondashuvlar tobora muhim o'rin egallamoqda. Ayniqsa, ona tili kabi fundamental va madaniy asosga ega fanlarni o'qitishda an'anaviy metodikalar bilan bir qatorda yangicha, raqamli imkoniyatlardan ham foydalanish zarurati ortib bormoqda. Ushbu zamonaviy imkoniyatlarning eng qulay, ommaviy va keng tarqalgani – bu ijtimoiy tarmoqlardir. Bugungi yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan Telegram, YouTube, TikTok, Instagram, Facebook kabi platformalar endilikda faqat muloqot yoki ko'ngilochar emas, balki o'qitish vositasiga ham aylanmoqda. Ayniqsa, ona tili kabi boy, murakkab va ko'p qirrali fanni o'rgatishda bu vositalar o'quvchilarni o'ziga tortuvchi, interaktiv va qiziqarli format yaratishga imkon beradi.

Ta'lim tizimining asosiy maqsadi – mustaqil fikrlovchi, faol, tanqidiy yondasha oladigan shaxsni shakllantirishdir. Ona tili darslarida bu maqsadga erishish uchun o'qituvchi nafaqat grammatik qoidalarni o'rgatuvchi, balki tilda tafakkur qilish, uslubiy tafovutlarni tahlil qilish, so'zlarning emotsional va semantik qatlamlarini ochib beruvchi metodlarni qo'llashi lozim. Buning uchun ijtimoiy tarmoqlar qulay metodik maydon yaratadi. Masalan, o'quvchilar YouTube'da shevalar va adabiy til taqqosini amaliy misollar bilan ko'rishlari, TikTok orqali esa talaffuz mashqlari yoki maqollarni ijodiy tahlil qilishlari mumkin.

¹ ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 2 | ISSUE 3 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723

Telegram'da maxsus dars guruhlarini tashkil qilish orqali o'quvchilar har kuni interaktiv savollar, testlar, audio va video fayllar orqali mashq qilishadi. Har bir test ortidan avtomatik javoblar, tushuntirishlar berilishi esa bilimlarni chuqurlashtiradi. O'qituvchi tomonidan darsdan so'ng yuborilgan topshiriqlar yoki testlar ijtimoiy tarmoq orqali tez va samarali nazorat qilinadi. O'quvchilarning faol javob berishi esa ular bilimini oshirish bilan birga, nutq madaniyatini rivojlantiradi.

Ijtimoiy tarmoqlar yordamida amalga oshiriladigan metodlardan biri bu – "ijtimoiy yozuv" metodidir. Bu metodda o'quvchilar ijtimoiy tarmoqda tilga oid maqola, ibora, maqol yoki atamani topib, u haqida qisqacha fikr bildiradilar. Masalan, Instagram'da "So'z odobi" mavzusida post yozish, Twitter'da "Til madaniyati" xeshtegi ostida iboralarni muhokama qilish. Bunday topshiriqlar nafaqat yozma nutqni rivojlantiradi, balki o'quvchilarni ijtimoiy fikrga ega bo'lgan, o'z nuqtai nazarini asoslay oladigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Yana bir muhim metodik yondashuv – "ijtimoiy tarmoq analizi" deb ataladi. Bu usulda o'quvchilarga ijtimoiy tarmoqda yozilgan matnlar – izohlar, maqolalar, postlar til jihatdan tahlil qilinadi. Jumladan, tilda yo'l qo'yilgan imloviy xatolar, uslubiy noaniqliklar, mantiqiy ziddiyatlar, sheva va jargon so'zlarning to'g'ri yoki noto'g'ri ishlatilishi yuzasidan tahliliy ish olib boriladi.² O'quvchilar til me'yorlari, adabiy til, ommaviy til, funksional uslublar haqidagi nazariy bilimlarini amaliy misollar bilan boyitadi.

Amaliy tadqiqotlar ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlar o'quvchilarning yozma va og'zaki nutqiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Masalan, Qashqadaryo viloyati Qamashi tumanidagi 86-maktabda 2024-yil bahorida o'tkazilgan eksperimentda, 8-sinf ona tili darslari bir oy davomida Telegram, YouTube va Instagram orqali tashkil etildi. Natijada, o'quvchilarning diktant va insholaridagi xatoliklar soni kamaygan, fikr ifodalash aniqligi, dalillash qobiliyati ortgani kuzatildi. Bundan tashqari, ular darsdan tashqari vaqtni ham mazmunli o'tkazish imkoniga ega bo'ldilar.

Shuningdek, "ijtimoiy til testi" deb nomlanuvchi usul ham ijobiy natija beradi. Bu testda o'quvchilarga ijtimoiy tarmoqdagi xabar, reklama, izoh yoki blog matni beriladi.

² "Science and Education" Scientific Journal / Impact Factor 3.848 April 2023 / Volume 4 Issue 4

O'quvchi bu matnni tahlil qiladi: grammatik jihatdan, ma'no nuqtai nazaridan, stilistika asosida baho beradi.

Bu usul o'quvchining analiz qilish, asoslash, tanqidiy fikrlash, dalil keltirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy dars konsepsiyasi shuni talab qiladiki, har bir o'quvchi faqat tinglovchi emas, balki dars jarayonining faol ishtirokchisi bo'lishi zarur. Buning uchun darslar interaktiv, ochiq, erkin muloqot shaklida o'tishi lozim. Ijtimoiy tarmoqlar bunday ochiqlikni, shaxsiy fikr bildirish imkoniyatini, o'zini erkin tutish muhitini ta'minlab beradi. Ayniqsa, introvert xarakterli o'quvchilar bunday formatda o'zlarini bemalol tutishadi, shaxsiy yondashuvlar ishlab chiqishadi.

Shuningdek, "ijtimoiy loyiha" usuli ham ayniqsa yuqori sinf o'quvchilari uchun muhimdir. Bu usulda o'quvchilar ijtimoiy tarmoqda tilga oid alohida mavzu bo'yicha loyiha yaratishadi. Masalan, "Adabiy til va ijtimoiy tarmoq tili farqi", "So'z odobi – jamiyat madaniyati", "Maqollar orqali axloqiy tarbiya" kabi mavzularda kontentlar ishlab chiqiladi: video, grafik, blog post, prezentatsiya. Har bir loyiha alohida sahifada joylanadi va muhokama qilinadi. Bu orqali o'quvchilar faqatgina bilim emas, balki axborot texnologiyalari bilan ishlash, dizayn, muloqot ko'nikmalarini ham egallashadi.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar ona tilini o'rgatishda kuchli vosita, boy resurs va zamonaviy metodik maydon sifatida qaralmoqda. O'qituvchi ushbu imkoniyatlardan metodik asoslangan holda foydalansa, darslar yanada samarali, qiziqarli va hayotiy bo'ladi. Bunday yondashuv o'quvchining shaxsiy fikrini shakllantiradi, nutq madaniyatini rivojlantiradi, tilga bo'lgan muhabbatni kuchaytiradi. O'qituvchi sifatida esa bizning vazifamiz – raqamli avlodni zamonaviy metodlar orqali milliy va adabiy til boyligimiz asosida tarbiyalashdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Khasanovna, S. D. (2021). EDUCATION OF FEELINGS WITH ARTISTIC WORDS. International Engineering Journal For Research & Development, 6(ICDSIIL), 4-4.

Сайдахметова, Д. Х. (2021). КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ ВУЗОВСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ. Academic research in educational sciences, 2(1).

Сайдахметова, Д. Х. (2020). Международные оценочные программы (PISA, TIMSS, PIRLS) и подготовка учеников к ним. Science and Education, 1(Special Issue 2), 112-120.

Юлдашева, Т. А. (2021). МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ В МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(2), 606-609.

Ametovna, Y. T. (2021). FEATURES OF THE METHODOLOGY OF TEACHING RUSSIAN AS A FOREIGN UNIVERSITY. International Engineering Journal For Research & Development, 6(ICDSIIL), 3-3.